

NELSON MANDELA – UN MODEL AL RECONCILIERII CA EXPRESIE A INTEGRITĂȚII ȘI LIBERTĂȚII DE CONȘTIINȚĂ

Drd. Mihail CIOPAȘIU

Universitatea din București

Director Executiv, Fundația Providența (Proiectul Rut)

mihail.ciopasiu@gmail.com

Abstract: Nelson Mandela - A Model of Reconciliation as an Expression of Integrity and Liberty of Conscience

Nelson Mandela is one of the most appreciated political leaders of the last century, who fought for human dignity and for the reconciliation between the black and the white people in South Africa. After almost fifty years of the domination of Apartheid, the society was very divided, and many people suffered from racial discrimination. Even though Mandela faced 27 years of detention in this regime, he was prepared to change the society through his personal example and his policies. The way he forgave his former opponents and his model of reconciliation after becoming South Africa's president, made Mandela a model of forgiveness, reconciliation and hope. Many people question what the pillars of Mandela's policies were and whether the Christian values stood at the base of his approach. If his faith was the source of his public policies, why was Mandela so reluctant in publicly affirming his faith? This article is examining these questions based on Mandela's affirmations, what his closest collaborators mentioned about him, and analyzing some of the biographies written about Nelson Mandela.

Keywords: *Apartheid, Reconciliation, Faith, Integrity, Image of God, Love, Forgiveness, Liberty of Conscience*

Introducere

Născut în anul 1918 în clanul Thembu, în satul Qunu din Africa de Sud, Rolihlahla Mandela a fost un strănepot al unui dintre regii tribului Thembu, care a luptat împotriva britanicilor și a danezilor pentru

libertatea africanilor.¹ Crescut sub influența valorilor creștine, insuflăte în mod special de mama sa care era metodistă², Mandela a urmat cursurile mai multor școli metodiste.³ În prima zi de școală, Rolihlahla a primit din partea unui învățător numele englez de Nelson, pe care Rolihlahla îl va folosi de atunci înainte.⁴

Mandela a crescut într-una din cele mai tulburi perioade ale Africii de Sud. Societatea nu era divizată doar între albi și negri, sau britanici, danezi și africani, ci și între diferite grupuri etnice, precum Xhosas și Zulus. Multe resentimente încă persistau din istoria luptelor dintre europeni și africani, când deseori unele triburi se aliau cu britanicii pentru a lupta împotriva altor triburi de africani, sau împotriva așa-numiților *boers* (fermierii danezi din Africa de Sud denumiți și *afrikaani*).⁵

Cu toate acestea, cea mai mare divizare și segregare în Africa de Sud, a început o dată cu preluarea puterii de către *afrikaani* în anul 1948. Primul ministru al guvernării de atunci, un fost *predicator*⁶ din Biserica Reformată Daneză, Daniel Malan a instaurat regimul de *apartheid* (care înseamnă «separare» în limba afrikaană). Regimul *apartheid* credea în supremația albilor și a început o mișcare de discriminare sistematizată a africanilor, prezentă în toate locurile publice. Semne precum „Doar albi” sau „Doar non-albi” putea fi regăsite pe plaje, restaurante, autobuze, trenuri, cinema-uri sau hoteluri.⁷

Printre măsurile discriminatorii ale *apartheid*ului se numărau și clasificarea cetățenilor în funcție de rasa și etnia lor, rasele aveau să locuiască în zone separate ale orașelor, iar căsătoriile mixte erau interzise.⁸

Autorul Martin Meredith scoate în evidență faptul că naționaliștii *afrikaani* se foloseau de argumente teologice pentru a susține *apartheid*ul.

1 Samuel Crompton, *Modern Pacemakers: Nelson Mandela Ending Apartheid in South Africa* (New York: Chelsea House Publishers, 2007), 44.

2 Dennis Cruywagen, *The Spiritual Mandela: Faith and Religion in the Life of Nelson Mandela* (Cape Town: Zebra Press, 2016), 21.

3 Elleke Boehmer, *Nelson Mandela: A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2008), 25–28.

4 Matt Doeden, *Nelson Mandela: World Leader for Human Rights* (Minneapolis: Lerner Publications Company, 2015), 11.

5 Ann Kramer, *Nelson Mandela: An Extraordinary Life* (London: Franklin Watts, 2014), 15.

6 Martin Meredith, *MANDELA: A Biography* (New York: Public Affairs, 2010), 83.

7 Kramer, *Nelson Mandela: An Extraordinary Life*, 25.

8 Anthony Sampson, *MANDELA: The Authorized Biography* (New York: Vintage Books, 1999), 76.

Meredith prezintă propaganda naționaliștilor care afirmau că, „doctrina apartheidului era în acord cu principiile creștine despre dreptate și justiție. Dumnezeu a rânduit diviziunea națiunilor și dorea să le păstreze separate. Texte din biblie erau citate ca dovadă pentru acest lucru.”⁹ Poate cea mai bună descriere a apartheidului este realizată de către însuși Nelson Mandela, în lucrarea sa autobiografică *The Long Walk to Freedom*:

Apartheidul a fost un sistem opresiv al tuturor legilor și normelor care a ținut africanii într-o poziție inferioară față de albi pentru secole. Segregarea din ultimii trei sute de ani se dorea a fi consolidată într-un sistem monolitic care era diabolic, de nescăpat și incredibil de puternic. Premisa apartheidului era că albi sunt superiori africanilor și indienilor și că funcția sa era să instaureze supremația albilor pentru totdeauna.¹⁰

Mandela a luptat împotriva apartheidului încă din tinerețea sa, mai întâi ca și avocat reprezentând negrii care erau victime ale apartheidului,¹¹ iar apoi s-a implicat și în mișcarea de opoziție față de apartheid prin afilierea la *Congresul Național African*.¹² Aceasta era o mișcare ce avea ca scop protestul non-violent față de politicile apartheidului, fiind inspirată din modelul propus de Mahatma Gandhi în India, abordare pe care Gandhi o promovase și în Africa de Sud.¹³ În 1964, Mandela este condamnat la închisoare pe viață, sub învinuirea de sabotaj.¹⁴

După 27 de ani de detenție, în anul 1990, Mandela este eliberat din închisoare, iar în 1994 este ales președinte al Africii de Sud.¹⁵ Unul dintre cele mai importante obiective ale lui Mandela a fost reconcilierea și iertarea dintre diferitele grupuri etnice ale țării și în mod special a foștilor oponenți din perioada apartheidului.¹⁶ Printre politicile sale în acest sens, se remarcă înființarea *Comisiei Adevărului și Reconcilierii*¹⁷ care a avut ca scop investigarea abuzurilor comise în perioada apartheidului.

9 Meredith, *MANDELA: A Biography*, 85.

10 Nelson Mandela, *Long Walk to Freedom: The Autobiography of Nelson Mandela* (London: Little, Brown and Company, 1995), 111.

11 Kramer, *Nelson Mandela: An Extraordinary Life*, 31.

12 Sampson, *MANDELA: The Authorized Biography*, 63.

13 Doeden, *Nelson Mandela: World Leader for Human Rights*, 19.

14 Kramer, *Nelson Mandela: An Extraordinary Life*, 67.

15 Meredith, *MANDELA: A Biography*, 440.

16 Kramer, *Nelson Mandela: An Extraordinary Life*, 90.

17 Meredith, *MANDELA: A Biography*, 536.

Implicarea sa în reconcilierea sud-africanilor și faptul că i-a iertat pe cei care l-au închis timp de 27 de ani, au făcut din Mandela un simbol al reconcilierii și al iertării recunoscut atât în Africa de Sud, cât și în întreaga lume. Cu ocazia discursului de inaugurare ca președinte, Mandela a dat tonul unei noi politici total diferite de cea a apartheidului, promovând iertarea și reconcilierea: „Nu putem găsi cuvinte pentru a descrie suferința îndurată de semenii noștri, ca rezultat al opresiunii apartheidului. Dar ziua pentru care am luptat a venit. *Haideți să uităm trecutul!*”¹⁸

Reconcilierea ca expresie a integrității creștine

Având în vedere rolul profetic al lui Mandela în societatea sud-africană și nu numai, contribuind la reconcilierea dintre diferitele grupuri etnice și ulterior participând și la medierea altor conflicte dintre națiuni, se poate pune întrebarea: *Modelul reconcilierii propus de Nelson Mandela a avut la bază valori creștine izvorâte din credința sa?*

Unul dintre autorii care s-a preocupat de rolul credinței în viața lui Mandela și în mod special de legătura dintre acesta și mișcarea metodistă, este Dion Foster, care prezintă în lucrarea sa *Mandela and the Methodists: Faith, fallacy and fact* faptul că Mandela „a rămas loial metodiștilor pentru întreaga sa viață. Ca și biserică, noi afirmăm calitățile care îl confirmă ca pe un adevărat fiu al Metodismului – o viață de credință în Dumnezeu trăită în slujirea altora.”¹⁹

Deși afirmațiile publice ale lui Mandela cu privire la credința sa au fost foarte puține, în câteva ocazii, în mod special în cadrul întâlnirilor anuale ale metodiștilor, Mandela, a descris rolul covârșitor pe care l-a avut biserica în viața sa, afirmând că, „nu voi putea niciodată exagera rolul pe care Biserica Metodistă l-a avut în viața mea.”²⁰ Cu ocazia unei alte întâlniri ale liderilor metodiști, Mandela a făcut referire la rolul valorilor creștine pe care le-a învățat în Biserica Metodistă, unde a fost membru²¹ din anul 1930, pe când avea doar 12 ani:

18 *Ibidem*, 552.

19 Dion Forster, „Mandela and the Methodists: faith, fallacy and fact”, *Studia Historiae Ecclesiasticae* 40, nr. Supplement (august 2014): 89.

20 *Ibidem*, 101.

21 Vezi cardul de membru al lui Mandela în Biserica Metodistă, din anul 1930, când acesta avea 12 ani, publicat în: Nelson Mandela, *Conversations with Myself* (Auckland: Anchor Canada, 2010), 23.

Valorile pe care le-am învățat în aceste instituții metodiste m-au ajutat mult de-a lungul vieții. Aceste valori au fost întărite în perioada petrecută în închisoare, când această biserică, împreună cu alte comunități religioase s-au îngrijit de noi. Nu numai că v-ați trimis capelanii să ne încurajeze, dar ne-ați susținut și material. Ne-ați ajutat și familiile atunci când noi nu puteam să le susținem. În final, lăsați-mă să vă felicit pentru obiectivele misionare pe care le prezentați aici. Este încurajator să văd eforturile pe care *biserica mea* le face pentru a atinge viața oamenilor, în mod special al celor săraci.²²

Cu ocazia altui discurs ținut în fața reprezentanților metodiștilor, Mandela confirmă modelul oferit de clerul Bisericii Metodiste atât prin împotrivirea față de nedreptățile apartheidului cât și prin implicarea lor socială: „liderii metodiști au fost printre profeții proeminenți care au refuzat să se plece dumnezeului fals al apartheidului. Slujitorii voștri de asemenea ne-au vizitat în închisoare și s-au îngrijit de familiile noastre.”²³

Un alt autor preocupat de credința lui Mandela, este Dennis Cruywagen, care susține în lucrarea sa *The Spiritual Mandela: Faith and Religion in the Life of Nelson Mandela*, punctul de vedere a lui Forester și anume că o perioadă importantă din viața lui Mandela, în care acesta și-a adâncit convingerile religioase, au fost anii petrecuți în închisoarea Robben Island. În anii de Mandela în detenție, afirmă Cruywagen, „religia a devenit un mod eficient și pozitiv de a lupta cu greutățile pe care le-a îndurat acolo.”²⁴

Dennis Cruywagen susține de asemenea că în determinarea sa a unifica o societate divizată de rasism și apartheid, Nelson Mandela a arătat tărie de caracter și dorința de a ierta pe cei care au avut un rol în închiderea sa. Cruywagen îl citează pe Arhiepiscopul Bisericii Anglicane din Africa de Sud, Desmond Tutu care a făcut referire la modul în care Mandela a putut să treacă peste suferințele îndurate în închisoare și să-și ierte dușmanii: „vă puteți imagina unde ar fi ajuns Africa de Sud astăzi dacă Mandela ar fi fost consumat de dorința de răzbunare pentru toate umilințele și agonia pe care el și poporul său le-a suferit în mâna opresoarelor albi?”²⁵

22 Forster, „Mandela and the Methodists: faith, fallacy and fact”, 100.

23 *Ibidem*, 95.

24 Cruywagen, *The Spiritual Mandela: Faith and Religion in the Life of Nelson Mandela*, 4.

25 *Ibidem*, 137.

Un alt cercetător interesat de importanța credinței în viața lui Mandela, este Moritz Gräper. Acesta susține că în urma studierii biografiei lui Mandela, a valorilor pe care le-a promovat ca și președinte al Africii de Sud și prin instituirea *Comisiei Adevărului și Reconcilierii*, se poate afirma fără nicio îndoială faptul că prin acestea Mandela „a întrupat aspecte centrale ale mesajului biblic despre dreptate, pace, reconciliere și libertate.”²⁶

Aceeași perspectivă o împărtășește și autorul Dennis Cruywagen, care consideră că „Mandela a fost o persoană spirituală profundă, iar devotamentul său față de credința creștină a inspirat politica sa de reconciliere pe care a adoptat-o.”²⁷

Desmond Tutu, Episcopul Bisericii Anglicane din Africa de Sud, unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai lui Mandela, care a fost implicat în demersul de eliberare al negrilor sud-africani de sub poverile segregării rasiale și care a fost numit de către Mandela coordonator al *Comisiei Adevărului și Reconcilierii*, afirma despre Mandela: „el a inspirat pe mulți oameni și a revelat caracterul său, dovedind cu transparență multe dintre atributele bunătății lui Dumnezeu, precum: compasiune, grijă față de alții, dorința de pace, iertare și reconciliere.”²⁸

Se poate observa faptul că mai mulți colaboratori ai lui Mandela, sau cercetători interesați de biografia sa, aduc în discuție valorile creștine în care el a crezut. Având în vedere scopul acestei lucrări, este important de identificat care au fost valorile creștine care l-au influențat pe Mandela în demersul său pentru demnitate umană, reconciliere și iertare.

În primul rând, se poate observa faptul că Nelson Mandela a crezut în egalitatea tuturor oamenilor. Dacă la început el a luptat pentru drepturile africanilor, care erau victime ale apartheidului, odată ajuns președinte și dorind să promoveze iertarea și reconcilierea, Mandela s-a preocupat și de drepturile albilor, care se regăseau de acum în minoritate și riscau să experimenteze răzburarea africanilor după câteva decenii de apartheid. Mandela a susținut acest lucru afirmând:

În timpul vieții mele m-am dedicat problemelor africanilor.
Am luptat împotriva dominației albilor și am luptat împotriva

26 Moritz Gräper, „Mandela, Nelson”, în *Encyclopedia of the Bible and Its Reception*, Vol. 17 (Boston: Walter de Gruyter, 2019), 724.

27 Cruywagen, *The Spiritual Mandela: Faith and Religion in the Life of Nelson Mandela*, 134.

28 *Ibidem*, 135.

dominației negrilor. Am avut ca ideal o societate liberă și democratică în care toate persoanele să trăiască în armonia și cu oportunități egale. Este un ideal pentru care sper să trăiesc și să îl obțin. Dar dacă este nevoie, este un ideal pentru care sunt gata să mor.²⁹

Analizând discursurile lui Nelson Mandela, autorul Charles Villa-Vicentio prezintă mai multe valori creștine care l-au influențat pe Mandela, în lucrarea sa „*The Spirit of Freedom: South African Leaders on Religion and Politics*”. Villa-Vicentio consideră că Mandela a acordat o atenție deosebită păcii care stă la baza credinței creștine:

Cu siguranță recunosc importanța dimensiunii religioase a vieții mele. Pentru mine este mai importantă semnificația religiei pentru persoanele pe care le întâlnesc atât în Africa de Sud, cât și în alte părți ale lumii. Religia este importantă deoarece la baza tradițiilor religioase este căutarea păcii. Africa de Sud are nevoie de pace, Lumea are nevoie de pace...eu nu am o problemă cu credințele creștine. Problema mea este că de prea multe ori oamenii nu trăiesc credințele pe care le afirmă.³⁰

Se poate observa de asemenea faptul că pe lângă importanța rolului păcii, pe care Mandela l-a căutat în comunitățile de credincioși, el a evaluat și modul practic în care valorile creștine erau afirmate însă nu și trăite. Este foarte probabil ca aceste referiri ale lui Mandela să aibă la bază modul în care Biserica Reformată Daneză a folosit platforma credinței pentru promovarea regimului de apartheid.

O altă credință creștină fundamentală pe care Villa-Vicentio o identifică la Nelson Mandela, este credința în doctrina creării omului după chipul și imaginea lui Dumnezeu, care se manifestă în primul rând prin dragostea și respectul arătat față de semen. În acest sens, Mandela afirma:

Religia are la bază dragostea mutuală și respectul atât față de celălalt cât și față de sine. Ea se referă la demnitatea și egalitatea umanității create după imaginea lui Dumnezeu. Acesta este un Dumnezeu care, dacă înțelegem Biblia corect, ne cere să fim implicați în lupta împotriva răutății, sărăciei, bolii, analfabetismului,

29 Mandela, *Long Walk to Freedom: The Autobiography of Nelson Mandela*, 543.

30 Charles Villa-Vicentio, *The Spirit of Freedom: South African Leaders on Religion and Politics* (Berkeley: University of California Press, 1996), 146–47, <https://publishing.cdlib.org/ucpressebooks/view?docId=ft4p3006kc;query=&brand=ucpress>.

a lipsei locuințelor și a altor păcate sociale pe care le găsim în societate. Am un respect enorm pentru oamenii religioși care au fost în prima linie a luptei noastre. Ei își trăiesc cu adevărat credința și am un respect profund pentru credința pe care ei o proclamă.³¹

Așa cum reiese și din această declarație a lui Mandela, dragostea a fost o altă valoare pe care el a identificat-o ca fiind rezultată din credința sa, prin faptul că o așază în prisma doctrinei creării omului după chipul lui Dumnezeu. Mandela a făcut referiri deseori la dragoste, pe care a considerat-o o armă puternică împotriva urii și de asemenea un pas important pe calea reconcilierii și a iertării. În autobiografia sa, *A Long Walk to Freedom*, Mandela amintește acest lucru:

Nimeni nu se naște urând altă persoană pentru culoarea pielii acesteia, sau a contextului sau religiei. Oamenii trebuie să învețe să urască și dacă ei trebuie să învețe să urască, înseamnă că pot fi și învățați să iubească, deoarece dragostea vine mai natural în inima oamenilor decât opusul ei.³²

O altă valoare creștină pe care Mandela a îmbrățișat-o și pe care a experimentat-o nu numai teoretic, ci și atunci când era închis și a fost susținut de către biserica metodistă, este rolul profetic al bisericii în societate. În autobiografia sa, Mandela face referire la acest aspect afirmând că, „biserica a fost preocupată de lume astfel: am văzut că toate realizările Africanilor s-au împlinit prin lucrarea misionară a bisericii.”³³ Mai mult decât atât, Mandela a propovăduit și implicarea socială a bisericii. El a considerat că biserica poate avea un rol hotărâtor în societate și prin implicarea socială, în mod special prin susținerea categoriilor sociale defavorizate:

Comunitățile religioase au un rol vital în construirea națiunii. Așa cum ați adoptat rolul vital în lupta împotriva apartheidului, tot așa ar trebui să fiți în prima linie a luptei pentru o viață mai bună a tuturor oamenilor. Printre altele, vă regăsiți bine poziționați în asistarea dezvoltării comunităților și a creșterii calității vieților acestora.³⁴

31 *Ibidem*, 147.

32 Mandela, *Long Walk to Freedom: The Autobiography of Nelson Mandela*, 961.

33 Mandela, 46.

34 Forster, „Mandela and the Methodists: faith, fallacy and fact”, 108.

Autorul Dennis Cruywagen afirmă răspicat că la baza modelului de reconciliere a lui Nelson Mandela s-a regăsit credința sa și în mod special valorile pe care le-a învățat în biserica metodistă și pe care le-a experimentat personal în perioadele grele ale vieții. Astfel că, deși de puține ori Mandela și-a afirmat public credința și valorile creștine după care se ghida, din acțiunile sale și din cele câteva discursuri în care Mandela a abordat acest subiect, se poate afirma fără nicio îndoială faptul că la baza modelului de reconciliere și iertare al lui Mandela se regăsește credința creștină. Cruywagen susține că:

Au fost multe influențe în viața lui Mandela care i-au îndreptat pașii pe calea reconcilierii: spiritualitatea sa și credința în dogmele credinței metodiste fiind printre ele. Crescut în biserica metodistă și experimentând puterea slujitorilor metodiști, folosind religia pentru a rezista în închisoare, Mandela a implicat conceptele religioase în promovarea reconcilierii în Africa de Sud.³⁵

Libertatea de conștiință

Având în vedere credința sa puternică și apartenența la biserica metodistă încă din anii copilăriei, mulți se întreabă³⁶ de ce Mandela nu a fost atât de articulat cu privire la credința sa atât în spațiul public, cât și în a o promova în politicile sale sociale. Acest aspect este surprins de către Charles Villa-Vicentio, care citează unul dintre discursurile lui Mandela în care acesta afirma că, „relația dintre o persoană și Dumnezeu său este o problemă intimă și privată. Nu este un subiect despre care aleg să vorbesc public.”³⁷

Teologul David Gushee oferă o interpretare rezervării lui Mandela de a face referiri publice la credința sa, prezentând contextul bisericii în perioada apartheid-ului:

Regimul rasist al apartheidului a produs o diviziune între Biserica Africană Olandeză Reformată și Biserica Africană Germană Reformată în timpul naziștilor. Apartheidul a fost susținut de Biserica Reformată Olandeză, sugerând că afrikaanii (danezii

35 Cruywagen, *The Spiritual Mandela: Faith and Religion in the Life of Nelson Mandela*, 137.

36 Forster, „Mandela and the Methodists: faith, fallacy and fact”, 87–88.

37 Villa-Vicencio, *The Spirit of Freedom: South African Leaders on Religion and Politics*, 146.

din Africa de Sud) erau poporul ales al lui Dumnezeu iar negrii erau o specie inferioară.”³⁸

Autorul Dennis Cruywagen împărtășește perspectiva lui David Gushee, accentuând faptul că Mandela a fost conștient de pericolul pe care l-ar fi avut promovarea vreunui sistem religios în defavoarea altuia. Cruywagen afirmă că la baza acestei abordări a lui Mandela a fost modul în care apartheidul a folosit religia ca și o formă de segregare: „regimul apartheid a excelat în promovarea unui sistem religios în defavoarea celorlalte, iar în acest proces a afectat demnitatea și a desconsiderat valorile unui mare număr de persoane.”³⁹

La întrebarea legată de abținerea lui Mandela de a face referiri publice la calitatea sa de membru în mișcarea metodistă, trebuie luat în considerare și ceea ce afirmă Episcopul Don Dabula. Acesta a fost alt colaborator apropiat a lui Mandela, care a fost rugat de către Mandela, cu puțin înainte de a muri, să officieze înmormântarea sa în cadrul bisericii metodiste. Dabula susține că:

Reticența lui Mandela de a vorbi public despre credința sa este un indicativ al dorinței sale de a încuraja idealul egalității religioase în noua Africă de Sud. El a realizat, după ce a devenit președinte, că aparține fiecărei persoane din Africa de Sud și nu a vrut să lase impresia că este deconectat de cineva în vreun anume fel.⁴⁰

Așa cum susține și Episcopul Don Dabula, Dennis Cruywagen pune întreaga abordare publică a religiei de către Mandela sub umbrela libertății de conștiință, prin faptul el a lăsat liberă practicarea religiilor în Africa de Sud. Cel mai vizibil gest al lui Mandela în acest sens este faptul că la inaugurarea sa ca președinte, în ziua de 10 Mai 1994, Mandela a invitat pe toți liderii religioși importanți ai Africii de Sud, dându-le fiecăruia ocazia să se roage la acest eveniment important.⁴¹

Un alt argument pentru această abordare a lui Mandela, poate veni din istoria apartheidului de după Cel de-al Doilea Război Mondial. Cel care a instituit practic apartheidul din punct de vedere politic, a fost

38 David P. Gushee și Colin Holtz, *Moral Leadership for a Divided Age* (Grand Rapids: Brazos Press, 2018), 252.

39 Cruywagen, *The Spiritual Mandela: Faith and Religion in the Life of Nelson Mandela*, 135.

40 *Ibidem*, 136.

41 *Ibidem*.

Daniel Malan, un fost slujitor în Biserica Reformată Olandeză, care a ajuns prim ministru în anul 1948. Mandela susține faptul că partidul Naționalist pe care îl conducea Daniel Malan era plin de ură atât față de englezi cât și față de negri iar Biserica Reformată Olandeză a susținut politicile apartheidului, căruia i-au atribuit chiar și valențe creștine.⁴² Astfel că, o susținere publică a Bisericii Metodiste din partea lui Mandela ar fi trezit resentimente puternice și ar fi putut fi interpretată ca o reacție la perioada din timpul apartheidului, când „Biserica Metodistă a fost singura biserică declarată ca organizație ilegală.”⁴³

În acest caz, este lesne de înțeles de ce Nelson Mandela a preferat să nu promoveze apartenența sa la Biserica Metodistă, ci a ales o abordare caracteristică libertății de conștiință și anume că fiecare are dreptul de a-și alege credința sa și că toate religiile ar trebui tratate în mod egal.

Dennis Cruywagen susține că Nelson Mandela a reușit să echilibreze modul în care valorile creștine l-au influențat în politicile sale, și modul în care a asigurat *libertatea de conștiință* a societății sud-africane în timpul mandatului său ca președinte. Cruywagen afirmă că, „deși a permis valorilor sale creștine să îi influențeze viața publică, Mandela a fost foarte precaut în a se asigura că statul rămâne imparțial și drept, protejând drepturile tuturor cetățenilor, în ciuda convingerilor creștine personale.”⁴⁴

Concluzii

Modelul de reconciliere propus de către Nelson Mandela a schimbat destinul unei națiuni și a evitat o perioadă lungă de conflicte și de războare din partea africanilor față de comunitatea de albi din Africa de Sud. Deși încă există multe probleme în această societate, realizarea lui Mandela este remarcabilă. Cu atât mai mult cu cât Nelson Mandela a suferit personal de pe urma apartheidului, prin cei 27 de ani de încarcerare, exemplul său de iertare și reconciliere este unul grăitor și demn de urmat.

Lucrarea de față a scos în evidență faptul că tot acest demers al lui Mandela a avut la bază integritatea fundamentată pe valorile creștine, în care acesta a fost crescut în cadrul bisericii metodiste și că în modul acesta a înțeles Mandela să își

42 Mandela, *Long Walk to Freedom: The Autobiography of Nelson Mandela*, 111.

43 Forster, „Mandela and the Methodists: faith, fallacy and fact”, 99.

44 *Ibidem*, 108.

exprime integritatea creștină: prin dragoste, pace, iertare și reconciliere.

Pe lângă aceste valori, s-au putut identifica atât în exemplul oferit de Mandela cât și în afirmațiile sale, credința în demnitatea umană care vine din înțelegerea creării omului după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, credința în puterea păcii și a dragostei creștine ca și manifestări ale integrității creștine și ca unelte în procesul reconcilierii. O altă valoare creștină despre care Mandela a făcut deseori referiri, este implicarea socială a bisericii, în mod special în comunitățile defavorizate.

Deși a avut la bază toate aceste valori creștine, Mandela a evitat să își afirme public apartenența la Biserica Metodistă, în încercarea păstrării unui climat al libertății de conștiință, în care fiecare persoană poate să își practice credința și de asemenea, toate religiile sunt tratate în mod egal.

Cu toate acestea, modelul reconcilierii propus de Mandela vorbește de la sine despre valorile credinței sale și l-a creionat pe Mandela ca pe unul dintre exponenții reconcilierii, iertării și al libertății de conștiință în societatea modernă. Aceste valori l-au validat pe Mandela și în implicarea spre soluționarea unor alte situații conflictuale din alte țări africane sau în încercarea de mediere a conflictului israeliano-palestinian.⁴⁵

Bibliografie

- ✦ Boehmer, Elleke. *Nelson Mandela: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2008.
- ✦ Crompton, Samuel. *Modern Pacemakers: Nelson Mandela Ending Apartheid in South Africa*. New York: Chelsea House Publishers, 2007.
- ✦ Cruywagen, Dennis. *The Spiritual Mandela: Faith and Religion in the Life of Nelson Mandela*. Cape Town: Zebra Press, 2016.
- ✦ David P. Gushee, și Colin Holtz. *Moral Leadership for a Divided Age*. Grand Rapids: Brazos Press, 2018.
- ✦ Doeden, Matt. *Nelson Mandela: World Leader for Human Rights*. Minneapolis: Lerner Publications Company, 2015.
- ✦ Forster, Dion. „Mandela and the Methodists: faith, fallacy and fact”. *Studia Historiae Ecclesiasticae* 40, nr. Supplement (august 2014): 87–115.
- ✦ Gräper, Moritz. „Mandela, Nelson”. În *Encyclopedia of the Bible and Its Reception*, 17:723–25. Boston: Walter de Gruyter, 2019.
- ✦ Kendall, Gillian. *Nelson Mandela*. New York: Wyatt North Publishing, 2014.

45 Gillian Kendall, *Nelson Mandela* (New York: Wyatt North Publishing, 2014), 143.

- ✦ Kramer, Ann. *Nelson Mandela: an Extraordinary Life*. London: Franklin Watts, 2014.
- ✦ Mandela, Nelson. *Conversations with Myself*. Auckland: Anchor Canada, 2010.
- ✦ ———. *Long Walk to Freedom: The Autobiography of Nelson Mandela*. London: Little, Brown and Company, 1995.
- ✦ Meredith, Martin. *MANDELA: A Biography*. New York: Public Affairs, 2010.
- ✦ Sampson, Anthony. *MANDELA: The Authorized Biography*. New York: Vintage Books, 1999.
- ✦ Villa-Vicencio, Charles. *The Spirit of Freedom: South African Leaders on Religion and Politics*. Berkeley: University of California Press, 1996. <https://publishing.cdlib.org/ucpressebooks/view?docId=ft4p3006kc;query=;brand=ucpress>.